

Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA
MANUELA CAMPOSA SÁNCHEZ-BORDONE,
predstavljeni 2. decembra 2021¹

Zadeva C-645/20

VA,
ZA
proti
TP

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Cour de cassation (kasacijsko sodišče, Francija))

„Predlog za sprejetje predhodne odločbe – Pravosodno sodelovanje v civilnih zadevah – Pristojnost v dednih zadevah – Subsidiarna pristojnost – Položaj, v katerem je običajno prebivališče zapustnika ob smrti v tretji državi – Zapustnik z državljanstvom države članice in premoženjem v tej državi – Obveznost po uradni dolžnosti ugotoviti svojo pristojnost“

1. Cour de cassation (kasacijsko sodišče, Francija) Sodišče sprašuje, ali morajo organi države članice,² v kateri je premoženje zapustnika, na podlagi člena 10 Uredbe št. 650/2012 po uradni dolžnosti ugotoviti svojo pristojnost za odločanje o celotnem dedovanju.
2. Vprašanje se postavlja v okviru spora o dednih pravicah, v katerem si nasproti stojijo otroka umrlega francoskega državljana, čigar zadnje običajno prebivališče v Franciji je sporno, in oseba, ki je bila ob njegovi smrti njegova soproga (vendar ni mati omenjenih otrok).
3. Nobena od strank ne izpodbija državljanstva, ki ga je imel zapustnik ob smrti, niti tega, da je bil lastnik nepremičnine v Franciji. Sporno je le to, kje je imel ob smrti običajno prebivališče.
4. Na prvi stopnji se je francosko sodišče izreklo za pristojno za odločanje o tožbi, ki so jo vložili otroci pokojnika, ki so zahtevali imenovanje upravitelja zapuščine.
5. Na drugi stopnji pa je pritožbeno sodišče odločilo, da francoska sodišča niso pristojna za odločanje o celotnem dedovanju, ker je bilo zadnje prebivališče zapustnika v Združenem kraljestvu.

¹ Jezik izvirnika: španščina.

² V nadaljevanju bom za države, ki jih zavezuje Uredba (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju (UL 2012, L 201, str. 107), uporabljal izraz „država članica“. Uredba ne zavezuje Danske in Irske ter nikoli ni zavezovala Združenega kraljestva, ki je bilo ob smrti zapustnika del Evropske unije.

6. Pritožnika v postopku s kasacijsko pritožbo trdita, da bi se morala francoska sodišča po uradni dolžnosti vsekakor izreči za pristojna; to je vprašanje, katerega razjasnitev prosi predložitveno sodišče.

I. Pravo, ki se uporabi – Uredba št. 650/2012

7. V uvodni izjavi 7 je navedeno:

„Pravilno delovanje notranjega trga bi bilo treba omogočiti z odpravo ovir za prosto gibanje oseb, ki se danes srečujejo s težavami pri uveljavljanju svojih pravic pri dedovanju s čezmejnimi posledicami. V evropskem območju pravice morajo imeti državljani možnost vnaprej urediti svoje dedovanje. Učinkovito je treba zagotavljati pravice dedičev in volilojemnikov, drugih oseb, ki so blizu zapustniku, ter upnikov zapuščine.“

8. V uvodni izjavi 23 je navedeno:

„Zaradi vse večje mobilnosti evropskih državljanov bi bilo treba zaradi zagotovitve pravilnega delovanja pravosodja v Evropski uniji in zagotovitve obstoja resnične navezne okoliščine med dedovanjem in državo članico, v kateri se izvaja pristojnost, v tej uredbi določiti, da mora biti splošna navezna okoliščina za določitev pristojnosti in tudi prava, ki se uporablja, običajno prebivališče zapustnika v trenutku njegove smrti. [...]“

9. V uvodni izjavi 27 je navedeno:

„Pravila te uredbe so zasnovana tako, da bo organ, ki obravnava dedovanje, v večini primerov uporabil svoje pravo. Ta uredba zato predvideva vrsto mehanizmov, ki bi se uporabili v primerih, ko bi zapustnik za pravo, ki ureja dedovanje po njem, izbral pravo države članice, katere državljan je bil.“

10. V uvodni izjavi 30 je navedeno:

„Da bi zagotovili, da lahko sodišča vseh držav članic iz istih razlogov izvajajo pristojnost za odločanje o dedovanju po osebah, ki ob smrti niso imele običajnega prebivališča v državi članici, bi bilo treba v tej uredbi taksativno in po pomembnosti naštetih razloge, na podlagi katerih je mogoče izvajati takšno subsidiarno pristojnost.“

11. V uvodni izjavi 43 je navedeno:

„V tej uredbi določena pravila o pristojnosti lahko v nekaterih primerih pripeljejo do okoliščin, ko sodišče, pristojno za odločanje o dedovanju, ne bo uporabljalo svojega prava. [...]“

12. V uvodni izjavi 57 je navedeno:

„Uporaba kolizijskih pravil iz te uredbe lahko pomeni, da se bo uporabilo pravo tretje države. V takšnem primeru bi bilo treba upoštevati pravila mednarodnega zasebnega prava te države. Če je v teh pravilih določena napotitev na pravo države članice ali pravo tretje države, ki bi za dedovanje uporabila svoje pravo, bi bilo treba zaradi mednarodne skladnosti takšno napotitev sprejeti. [...]“

13. Člen 4, naslovljen „Splošna pristojnost“, določa:

„Sodišča države članice, v kateri je imel zapustnik ob smrti običajno prebivališče, so pristojna za odločanje o celotnem dedovanju.“

14. Člen 10, naslovljen „Subsidiarna pristojnost“, določa:

„1. Če zapustnik ob smrti nima običajnega prebivališča v državi članici, so za odločanje o celotnem dedovanju vseeno pristojna sodišča države članice, v kateri je zapuščina, če:

(a) je bil zapustnik ob smrti državljan te države članice ali, če tega ni,

(b) je imel zapustnik prejšnje običajno prebivališče v navedeni državi članici, pod pogojem, da od spremembe običajnega prebivališča do začetka postopka pred sodiščem ni preteklo več kot pet let.

2. Če ni pristojno nobeno sodišče v državi članici v skladu z odstavkom 1, so sodišča države članice, v kateri se nahaja zapuščina, vseeno pristojna za odločanje o tem premoženju.“

15. Člen 15, naslovljen „Preizkus pristojnosti“, določa:

„Če se pred sodiščem države članice začne postopek v dedni zadevi, za katero to sodišče po tej uredbi ni pristojno, se sodišče po uradni dolžnosti izreče za nepristojno.“

16. Člen 20, naslovljen „Univerzalna uporaba“, določa:

„Uporabi se vsako pravo, na katerega napotuje ta uredba, ne glede na to, ali gre za pravo ene od držav članic.“

II. Dejansko stanje, spor v glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

17. XA, francoski državljan, je 3. septembra 2015 umrl v Franciji ter kot dediče zapustil soprogo TP in svoje tri otroke iz prve zveze, YA, ZA in VA (v nadaljevanju: sosporniki A).

18. Sosporniki A so proti TP začeli postopek pri predsedniku Tribunal de grande instance (okrožno sodišče), ki odloča z začasnimi odredbami, in predlagali imenovanje upravitelja zapuščine.

19. V tožbi so se sklicevali na pristojnost francoskih sodišč na podlagi člena 4 Uredbe (EU) št. 650/2012 in trdili, da je bilo običajno prebivališče njihovega očeta na dan njegove smrti v Franciji.

20. Sodišče prve stopnje je štelo, da je ta okoliščina dokazana, in se izreklo za pristojno za odločanje o sporu; oseba TP je zoper to odločbo vložila pritožbo pri Cour d'appel de Versailles (višje sodišče v Versaillesu, Francija).

21. Pritožbeno sodišče je menilo, da je bilo običajno prebivališče zapustnika v Združenem kraljestvu, in zato presodilo, da v skladu s členom 4 Uredbe št. 650/2012 francoska sodišča niso pristojna za odločanje o zadevi.

22. Sosporniki A pred Cour de cassation (kasacijsko sodišče, Francija) trdijo, da:

- bi moralo pritožbeno sodišče svojo pristojnost v skladu s členom 10 Uredbe št. 650/2012 preveriti po uradni dolžnosti.³
- Zapustnik je bil francoski državljan in imel premoženje v Franciji.⁴
- Tudi če njegovo zadnje običajno prebivališče ni bilo v Franciji, bi bila francoska sodišča subsidiarno pristojna za odločanje o celotnem dedovanju, ker je bila zapuščina v Franciji in ker je imel zapustnik ob smrti državljanstvo te države.
- Določbe Uredbe št. 650/2012 so del javnega reda in sodišče jih mora uporabiti po uradni dolžnosti.

23. Cour de cassation (kasacijsko sodišče, Francija) je v teh okoliščinah Sodišču postavilo to vprašanje:

„Ali je treba določbe člena 10(1)(a) Uredbe (EU) št. 650/2012 razlagati tako, da če običajno prebivališče zapustnika ob smrti ni v državi članici, mora sodišče države članice, v kateri zapustnik ni imel običajnega prebivališča, ki pa ugotovi, da je ta imel državljanstvo te države in imel v njej premoženje, po uradni dolžnosti ugotoviti svojo subsidiarno pristojnost, določeno v tem predpisu?“

III. Postopek pred Sodiščem

- 24. Predlog za sprejetje predhodne odločbe je sodno tajništvo Sodišča prejelo 1. decembra 2020.
- 25. Pisna stališča so predložile TP, španska, francoska in češka vlada ter Evropska komisija.
- 26. Presojeno je bilo, da obravnava ni potrebna.

IV. Analiza

A. Uvodni preudarki

1. Kasacijski razlog in predpostavka zanj

27. S kasacijskim razlogom se očita, da pritožbeno sodišče ni po uradni dolžnosti preverilo svoje pristojnosti glede na člen 10 Uredbe št. 650/2012, čeprav bi to (domnevno) moralo storiti.

28. Analiza tega kasacijskega razloga je seveda naloga predložitvenega sodišča, ki je v najboljšem položaju za preveritev vseh podrobnosti postopka na nižjih stopnjah.

³ V skladu s predložitvenim sklepom se na prvi in drugi stopnji nobena stranka ni sklicevala na ta člen. Vendar bi bilo na podlagi vsebine sodbe pritožbenega sodišča mogoče vsaj razpravljati o tem, da se člen 10 ni uporabil (glej točko 27 in naslednje teh sklepnih predlogov).

⁴ Na podlagi razpoložljivih informacij se zdi, da je XA živel v Združenem kraljestvu od začetka 80. let do avgusta 2012, ko se je preselil v Francijo, kjer je umrl tri leta pozneje. Bil je solastnik dveh nepremičnin v Združenem kraljestvu in lastnik 10 % delnic francoske družbe, ustanovljene za pridobitev nepremičnine v Franciji, ki jo je v celoti financiral in v kateri je ob smrti prebival.

29. Vendar, kot sem že navedel, je na podlagi vsebine sodbe pritožbenega sodišča mogoče vsaj razpravljati, ali je bil v njej tako ali drugače uporabljen člen 10 Uredbe št. 650/2012.

30. V izpodbijani sodbi je člen 10 Uredbe št. 650/2012 namreč naveden pod razdelkom „Sur la compétence“ (O pristojnosti), s čimer je sodišče samo navedlo določbo, na katero se stranke niso sklicevale.

31. Res je, da se razlogovanje pritožbenega sodišča v nadaljevanju nanaša na člen 4 Uredbe št. 650/2012. Vendar ni mogoče povsem izključiti, da je preučilo svojo pristojnost na podlagi člena 10 te uredbe ter (implicitno) ugotovilo, da ni razlogov za njegovo uporabo.

32. Če je pritožbeno sodišče ta preizkus opravilo, bi to pomenilo, da je preverilo, ali je na podlagi člena 10 Uredbe št. 650/2012 mednarodno pristojno za odločanje o sporu. V tem primeru bi bilo mogoče razpravljati le o njegovem razumevanju te določbe⁵ ali o tem, ali jo je v obravnavani zadevi napačno uporabilo.

2. Zamejitev vprašanja

33. Po tem pojasnilu bom obravnaval vprašanje za predhodno odločanje, kakor je bilo postavljeno; osredotočil se bom torej na to, ali je bilo treba po uradni dolžnosti ugotoviti posledice člena 10 Uredbe št. 650/2012, česar naj pritožbeno sodišče ne bi storilo.

34. Pred preučitvijo je treba podati dve pojasnili.

a) „Po uradni dolžnosti“

35. Prva se nanaša na uporabo določbe prava Unije „po uradni dolžnosti“.

36. Pojem se nanaša na delitev vlog med sodnikom in strankami spora, vendar ni enoznačen: odgovor na vprašanje, kaj je dolžnost ali naloga sodnika in kaj morajo storiti stranke postopka, ni vselej enak. Razlikuje se glede na pravni red, znotraj pravnih redov pa glede na dejavnike, kot so vrsta postopka, vsebina spora ali stopnja postopka, na kateri se ga obravnava. Spreminja se seveda tudi skozi čas.⁶

37. V obravnavani zadevi bi „uporaba po uradni dolžnosti“ pomenila, da mora sodišče o svoji pristojnosti presoditi na podlagi določbe, ki ni ta, na katero se sklicujejo stranke, ne da bi pri tem spremenilo obseg spora ali se oprlo na dejstva, ki se razlikujejo od teh, ki jih obe strani štejeta za dokazana.

⁵ V besedilu španske in portugalske različice člena 10 Uredbe št. 650/2012 je govora o državi članici, v kateri so „los bienes de la herencia“ (moj poudarek), na podlagi česar bi bilo mogoče sklepati, da mora biti v tej državi za to, da bi bila pristojna njena sodišča, *vsaj* zapuščina. To ni podano v francoski različici in drugih različicah, ki sem jih lahko preučil. Ne dvomim, da so pravilne te različice. Tako izhaja iz pripravljanih del za Uredbo: glej pojasnilo k členu 6 iz Predloga uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju sodnih odločb in javnih listin v zapuščinskih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju (COM(2009) 154 final) (v nadaljevanju: predlog Komisije). Ta razlaga je tudi logična: v nasprotnem primeru ne bi bilo jasno, zakaj se pristojnost na podlagi člena 10(1) Uredbe izrecno nanaša na *celotno* dedovanje. Prav tako ne bi bila jasna določba iz odstavka 2 tega člena, v skladu s katero je pristojnost omejena na zapuščino, *ki se nahaja na ozemlju*.

⁶ V zvezi s tem glej *L'office du juge – Études de droit comparé*, pod uredništvom Chanais, C., Hess, B., Saletti, A. in van Drooghenbroeck, J. F., Bruylant, 2018. Neenoznačnost je razvidna tudi glede uporabe prava Unije po uradni dolžnosti: tako je denimo na področju potrošniškega prava. V zvezi s tem glej Hess, B. in Taelman, P., „Consumer Actions before National Courts“, v Hess, B. in Law, S., *Implementing EU Consumer Rights by National Procedural Law*, Hart/Beck/Nomos, 2019, str. 95 in naslednje.

38. V tem položaju bi bila dejavnost sodišča:

- omejena na nadomestitev pravne podlage, ki je po njegovi presoji napačna, z drugo, na katero se tožeča stranka še ni sklicevala in ki je po mnenju sodišča pravilnejša.
- Sodišče ne bi spremenilo zahtevka tožeče stranke, ne bi samo od sebe razširjalo dejanskega stanja in ne bi ugotavljalo, ali so podana nova ali drugačna dejstva; omejilo bi se na razlago določbe, ki se uporabi, čeprav se stranke nanjo niso sklicevale, s čimer ne bi odstopilo od pasivnosti, ki je običajno značilna za položaj sodnika v civilnem sporu.
- Sodišče ne bi kršilo načela dispozitivnosti, ne bi odločilo *ultra petita* in ne bi onemogočilo obrambe (bi pa morale prej stranke seznaniti z *ratio decidendi*, ki se razlikuje od tega, ki so ga zagovarjale stranke, da bi se te lahko glede tega opredelile⁷).

39. Vendar bi se v zvezi s tako zamejeno dejavnostjo sodišča lahko pojavili pomisleki, saj bo njen končni rezultat neizogibno koristil eni stranki (v obravnavanem primeru tej, ki je začela postopek pri francoskem sodišču) in škodil drugi (ki prereka mednarodno sodno pristojnost tega sodišča).

40. Vendar sodišče, če za presojo o lastni pristojnosti uporabi izključno objektivne podatke, ki jih ne prereka nobena od strank, ne daje prednosti eni stranki spora v škodo druge,⁸ temveč deluje v interesu pravičnosti in pravilne uporabe instrumenta, ki je bil zasnovan za razdelitev sodne pristojnosti med državami članicami.

b) Argumentacija predložitvenega sodišča

41. Drugo pojasnilo se nanaša na obseg vprašanja za predhodno odločanje, s katerim se v bistvu skuša dognati:

- ali bi morale sodišče, preden so tožeče stranke uveljavljale predlog na podlagi člena 4 Uredbe št. 650/2012, po uradni dolžnosti preveriti svojo pristojnost na podlagi člena 10 te uredbe; ali
- pa bi se na člen 10 morale sklicevati stranke in če tega ne bi storile, ali bi sodišče lahko (ker ne bi bilo pristojno) tožbo zavrglo.

42. Čeprav se vprašanje nanaša na člen 10 Uredbe št. 650/2012, s katerim je urejena *subsidiarna* pristojnost, pa predložitveno sodišče v obrazložitvi ne obravnava le ta člen, ampak navaja tudi argumente, ki se nanašajo na druge člene Uredbe ali sistem kot celoto.⁹

43. Ob upoštevanju teh argumentov bo moral okvir moje analize presegati zgolj preučitev člena 10 Uredbe št. 650/2012.

⁷ Uredba št. 650/2012 ne nasprotuje temu, da sodišče obema strankama omogoči, da se opredelita glede uporabe člena 10. To morda celo mora storiti, kot izhaja iz sodne prakse Sodišča o potrebi spoštovanja zahtev, povezanih s pravico do poštenega postopka. Stranke morajo imeti možnost, da se seznanijo z elementi, ki jih je sodišče preučilo po uradni dolžnosti in na podlagi katerih namerava utemeljiti svojo odločitev, ter se o njih opredelijo: glej med drugimi sodbo z dne 21. februarja 2013, Banif Plus Bank (C-472/11, EU:C:2013:88, točka 29 in naslednje).

⁸ Naj dodam, da v zvezi s podlagami za pristojnost iz Uredbe št. 650/2012 tožeči stranki ni omogočena izbira, tako kot je denimo to podano v členih 4 in 7 Uredbe (ES) št. 1215/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 2012, L 351, str. 1). To pomeni, da ukrepanje po uradni dolžnosti sodišču ne daje možnosti, da „popravi“ napako stranke, ki je, čeprav je imela možnost izbire, storila napako pri pravni utemeljitvi pristojnosti in se odločila za „neustrezno“ podlago pristojnosti.

⁹ Glej točko 10 predložitvenega sklepa o zaprtosti sistema mednarodne sodne pristojnosti in točko 11 o soodvisnosti *forum* in *ius* kot načelu Uredbe št. 650/2012, o dispozitivnosti podlag za pristojnost in obsegu dolžnosti preizkusa lastne pristojnosti.

B. Mednarodna sodna pristojnost po Uredbi št. 650/2012 – člen 10

1. Struktura sistema

a) Merila za določitev pristojnosti in razmerja med njimi

44. V poglavju II Uredbe št. 650/2012 je vzpostavljen sistem mednarodne sodne pristojnosti za celotno dedovanje, ki temelji na objektivnih (zadnje običajno prebivališče zapustnika; dejstvo, da je zapuščina v državi članici)¹⁰ in subjektivnih (zadevne stranke izberejo sodišče, stranke postopka pa sprejmejo pristojnost sodišča) merilih.¹¹

45. Ta sistem je zaprt.¹² Na področju uporabe *ratione materiae* Uredbe št. 650/2012 se pristojnost sodišč držav članic določi izključno v skladu z enotnimi pravili, ki jih določa, brez upoštevanja kakršnih koli drugih pravil.¹³

46. Uredba št. 650/2012, s katero se sledi predvsem ciljema „zagotovitve pravilnega delovanja pravosodja v Evropski uniji in zagotovitve obstoja resnične navezne okoliščine med dedovanjem in državo članico, v kateri se izvaja pristojnost“:¹⁴

- v prvi vrsti določa prisojnost sodišč države članice, v kateri je imel zapustnik zadnje običajno prebivališče. Praviloma ta sodišča uporabijo pravo svoje države.¹⁵
- Določa rešitev za položaje, v katerih je zadnje običajno prebivališče zapustnika v tretji državi, vendar je zaradi zadostne povezave z državo članico utemeljena dodelitev pristojnosti organom te države. Ti organi praviloma uporabijo pravo tretje države.¹⁶
- Omogoča mehanizme za uskladitev *forum in ius*, ko (a) bi moral v primeru, v katerem zapustnik izbere pravo,¹⁷ organ države članice njegovega zadnjega običajnega prebivališča, če se pred njim začne postopek, uporabiti pravo, ki ni pravo njegove države; ali (b) so izpolnjeni pogoji za to, da odloča sodišče države članice Unije, in je zapustnik, čigar zadnje običajno prebivališče je bilo v tretji državi, kot pravo, ki se uporabi, izbral pravo države članice, katere državljan je bil.

47. V Uredbi št. 650/2012 razmerje med podlagami za pristojnost v samem bistvu ni hierarhično, kot bi se lahko zdelo,¹⁸ saj se vsaka nanaša na drugačen položaj: ali je imel zapustnik zadnje običajno prebivališče v državi članici Unije (dejanski stan člena 4) ali ne (dejanski stan člena 10).

¹⁰ Člena 4 in 10(1) (pod pogoji, ki jih določa).

¹¹ Členi 5, 7 in 9.

¹² In zadosten za rešitev vseh vidikov nekega dedovanja, ne glede na to, kje je zapuščina. Zakonodajalec le izjemoma omeji področje odločanja pristojnega organa na premoženje na ozemlju njegove matične države članice: glej člen 10(2) Uredbe št. 650/2012. Člen 12(1) določa možnost, da se v postopku ne odloča o nekaterih delih premoženja, vendar razlog za to ni neobstoj mednarodne sodne pristojnosti za odločanje o njih.

¹³ Zakonodajalec je zaradi preprečitve položajev, v katerih bi bilo odklonjeno sodno varstvo, v členu 11 določil „*forum necessitatis*“.

¹⁴ Uvodna izjava 23. Zakonodajalec skuša ta cilja doseči predvsem tako, da se običajno prebivališče zapustnika ob smrti upošteva kot „splošna navezna okoliščina“, s katero se določita tako mednarodna sodna pristojnost kot pravo, ki se uporabi.

¹⁵ Člen 4 v povezavi s členom 21(1) Uredbe št. 650/2012.

¹⁶ Člen 10 v povezavi s členom 21(1) Uredbe št. 650/2012.

¹⁷ Pravo države članice, katere državljanstvo je imel ob smrti ali v času izbire; glej člen 22(1).

¹⁸ Očitno je, da je v osnovi prednost dana sodiščem države, v kateri je imel zapustnik zadnje običajno prebivališče, če je to v državi članici; izhaja se namreč iz tega, da se zaradi tega prebivališča vzpostavi povezava (med dedovanjem in pristojnim sodiščem), ki je močnejša od drugih elementov.

48. Pristojnost, ki je ustrezna v katerem koli od teh dveh primerov, je mogoče izključiti le, če je zapustnik izbral določeno pravo (dejanski stan člena 5 in naslednjih Uredbe št. 650/2012).

49. Avtonomija volje, za katero veljajo strogi pogoji, v tem okviru nima značaja načela ali vodila sistema dodeljevanja pristojnosti, kar je mogoče pojasniti s funkcijo, ki jo ima na tem področju in ki se razlikuje od te, ki jo ima na drugih.

50. Dogovor o izbiri sodišča, ki ga lahko sklenejo stranke – ali, če gre za tak primer, izrecno ali tiho sprejetje pristojnosti sodišča, ki mu je bila zadeva predložena – je pogojen predvsem s tem, da je zapustnik izbral pravo. Možnost izbire pristojnega sodišča pravzaprav nastane *zato, ker* je zapustnik opravil tako izbiro.

51. V Uredbi št. 650/2012 je ta možnost zasnovana kot praktična olajšava: z njo se skuša preprečiti razhajanje med *forum* in *ius*, do katerega pride *zato*, ker je umrli izbral pravo, ki po definiciji ni pravo organa, ki mu je zakonodajalec prednostno dodelil pristojnost.¹⁹

52. Možnost oseb, na katere se nanaša dedovanje, da izberejo pristojno sodišče, torej ni določena zaradi prepričanja o koristnosti ali ugodnostih, povezanih s samoregulacijo. Ta je, kot sem že navedel, zelo omejena: čeprav umrli svojim pravnim naslednikom ne določi kraja, v katerem se mora obravnavati dedovanje,²⁰ pa lahko povzroči, da do tega ne pride v državi članici njegovega zadnjega običajnega prebivališča (ali, pod nekaterimi pogoji, v državi, v kateri je imel premoženje).

53. Za izključitev pristojnosti organa, ki je pristojen na podlagi objektivnih meril, je potrebno, da je zapustnik izbral pravo, ki naj se uporabi, in še (a) bodisi dogovor vseh zadevnih strank²¹ (b) bodisi to, da te, ki niso udeležene pri tem dogovoru, pristojnosti ne izpodbijajo,²² (c) bodisi to, da vse osebe, ki se spustijo v postopek pred sodiščem, izrecno sprejmejo njegovo pristojnost.²³ Nestrinjanje ene same od zadevnih oseb zadostuje za zavrnitev pristojnosti sodišč države članice državljanstva zapustnika.

54. Menim, da so s temi ugotovitvami natančneje orisane ugotovitve predložitvenega sodišča, da se člena 4 in 10 Uredbe št. 650/2012 nanašata na dispozitivne pravice strank, in njegovo sklepanje, da „bi bilo nelogično, da bi moralo sodišče preučiti subsidiarno merilo o pristojnosti, na katero se stranke niso nameravale sklicevati“.²⁴

b) Skupna pravila za uporabo meril za določitev pristojnosti – člen 15 Uredbe št. 650/2012

55. Tako kot drugi predpisi o pravosodnem sodelovanju v civilnih zadevah tudi Uredba št. 650/2012 vsebuje določbe za uveljavljanje pravil o pristojnosti. Njen člen 15 z naslovom „Preizkus pristojnosti“ je ena od teh določb.

¹⁹ Uvodni izjavi 27 in 28 Uredbe št. 650/2012. Dopustitev izbire strank je eden od mehanizmov – vendar ne edini – katerih namen je omogočiti organu, ki odloča o sporu, da dedovanje obravnava ali o njem odloči v skladu s pravom svoje države.

²⁰ Poleg tega morajo biti izpolnjeni še določeni pogoji: glej naslednjo točko.

²¹ Člen 5 v povezavi s členoma 6(b) in 7(b) Uredbe št. 650/2012.

²² Člen 9 Uredbe št. 650/2012.

²³ Člen 7(c) Uredbe št. 650/2012.

²⁴ Predložitveni sklep, točka 11.

56. S tem členom je določena obveznost sodišč, pred katerimi se začne postopek v dedni zadevi, da se, če njihova pristojnost ne izhaja iz Uredbe št. 650/2012, po uradni dolžnosti izrečejo za nepristojna.²⁵

57. Določba je bila brez obsežnejših pojasnil vključena v predlog uredbe, ki ga je predstavila Komisija, in ni povzročila pripomb ali naknadne razprave.²⁶

58. Glede na podobnost s primerljivo formuliranimi pravili²⁷ je mogoče ugotoviti, da se s tako zahtevo:

- zagotovi pravilna uporaba Uredbe št. 650/2012, tudi če stranka pristojnosti ne izpodbija, do česar lahko ne pride iz različnih razlogov;²⁸
- pomeni jamstvo za toženo stranko, ki se ni spustila v spor pred sodiščem;
- prepreči, da bi odločbe, ki jih sprejme organ, ki ni pristojen ali katerega pristojnost ni v skladu z merili iz Uredbe št. 650/2012, prosto krožile v evropskem območju pravice.²⁹

59. S členom 15 Uredbe št. 650/2012 se torej prispeva k dobremu delovanju pravosodnega sodelovanja v Uniji v dednih zadevah.

60. Vendar pa ta določba – vsaj glede na samo besedilo – samodejno ne učinkuje v obratni smeri, saj se z njo od sodišč držav članic izrecno ne zahteva, naj po uradni dolžnosti uporabijo pravila iz Uredbe št. 650/2012, da bi *ugotovila* ali *potrdila* svojo pristojnost na njeni podlagi.

2. O samem členu 10 Uredbe št. 650/2012

61. Na podlagi člena 10 Uredbe št. 650/2012 se pristojnost dodeli državi članici (oziroma državam članicam), v kateri (oziroma katerih) je zapuščina, kadar je bilo zadnje običajno prebivališče zapustnika v tretji državi.

62. Ta pristojnost:

- se, če je bil zapustnik ob smrti državljan države članice³⁰ ali je imel v njej običajno prebivališče v petih letih pred trenutkom, ko je bil pred sodiščem začel postopek,³¹ nanaša na celotno dedovanje,

²⁵ Vendar ne določa sankcije za primer, če se ta zahteva ne upošteva.

²⁶ Predlog Komisije, člen 11. Ob upoštevanju predloga Evropskega parlamenta je bila dodana pojasnitev, da mora biti zadeva, na katero se nanaša določba, „zapuščinska“: glej člen 11 osnutka zakonodajne resolucije Evropskega parlamenta z dne 6. marca 2012, dokument A7-0045/2012.

²⁷ Preizkus lastne pristojnosti po uradni dolžnosti je bil uveden že s Konvencijo z dne 27. septembra 1968 o pristojnosti in izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 1972, L 299, str. 32; prečiščeno besedilo v UL 1998, C 27, str. 1). Vključen je bil v vse poznejše ureditve o določitvi mednarodne sodne pristojnosti na katerem koli področju. Obseg pravila se lahko razlikuje, ne pa tudi določena pravna posledica: sodišče, ki ni pristojno, se za tako izreče po uradni dolžnosti.

²⁸ Denimo že zato, ker postopek ni kontradiktoren.

²⁹ To, da se sodišče *ex officio* izreče za nepristojno, je nujno za to, da se „kompenzira“ neobstoj preizkusa pristojnosti sodišča države izvora, kadar se od sodišča druge države članice zahteva priznanje in razglasitev izvršljivosti odločbe prvonavedenega sodišča. Glej člen 40 Uredbe št. 650/2012, v katerem so taksativno naštetih razlogi, iz katerih se odločba ne prizna, in člen 52, v skladu s katerim ti razlogi veljajo tudi za zavrnitev in preklic *exequatur*.

³⁰ Člen 10(1)(a) Uredbe št. 650/2012.

³¹ Člen 10(1)(b) Uredbe št. 650/2012.

– sicer pa le na zapuščino, ki je na njenem ozemlju.³²

63. Z vidika sistema se s členom 10 Uredbe št. 650/2012 uresničujeta dva cilja:

- zagotoviti enotnost pravil o mednarodni sodni pristojnosti, da se pripomore k vzajemnemu priznavanju odločb med državami članicami. Zakonodajalec je izključil vsakršno sklicevanje na pravila nacionalnega prava in taksativno naštel primere, v katerih lahko sodišče države članice izvaja pristojnost;³³
- zagotoviti dostop dedičev in upnikov do sodnega varstva, kadar je položaj „tesno povezan z državo članico, ker je premoženje v njej“.³⁴

64. Prisotnost premoženja (kot takega ali opredeljenega z zahtevami v zvezi s samim premoženjem ali zapustnikom) je v primerjalnem pravu znano merilo za določitev pristojnosti.³⁵ V Uredbi št. 650/2012 je povezano s pogoji glede državljanstva ali prebivališča zapustnika, ki sem jih opisal.³⁶ Tako tesna povezava z državo članico, katere sodišče odloča v zapuščinskem postopku, ni sporna, čeprav zapustnikovo zadnje običajno prebivališče ni bilo v tej državi.

65. To, da je pristojnost iz člena 10 Uredba št. 650/2012 opredeljena kot „subsidiarna“, ne pomeni, da je normativno učinkovanje te določbe šibkejše kot pri členu 4. Zato menim, da sodišče, ki odloča, prvonavedene določbe ne more spregledati, in sicer tudi, če se stranka (stranke) nanjo ne sklicuje(jo).

66. V resnici sta obe pravili enakovredni: s členom 10 je pristojnost dodeljena v primeru, v katerem ni izpolnjen dejanski stan iz člena 4, ki se zato enostavno ne uporabi.

67. Iz naveznih okoliščin, ki jih vsebujeta ti določbi, je razvidno zadostno razmerje med položajem in pristojnim sodiščem: to razmerje je bolj poudarjeno v primeru člena 4 in manj v primeru člena 10 Uredbe št. 650/2012 (ta razlika je odražena v sistematični umestitvi vsake od teh določb). Če okoliščina iz člena 4 ni podana, te iz člena 10 pa so, je uveljavitev pravne posledice, ki je v njem določena, obvezna.

68. Ta sklep po mojem mnenju potrjujejo ti argumenti:

- člena 4 in 10 Uredbe št. 650/2012 učinkujeta enako, če zapustnik izbere pravo,³⁷ če pristojnosti ugovarjajo stranke v postopku, ki dogovora o pristojnosti niso sklenile,³⁸ in v zvezi z možnostjo omejitve postopka s tem, da se iz njega izključijo deli premoženja, ki so v tretjih državah, in če

³² Člen 10(2) Uredbe št. 650/2012.

³³ Uvodna izjava 30 Uredbe št. 650/2012; glej tudi uvodno izjavo 13 predloga Komisije.

³⁴ To formulacijo je Komisija uporabila v obrazložitvenem memorandumu svojega predloga, točka 4.2. Končna različica Uredbe št. 650/2012 je bolj sintetična: glej uvodno izjavo 7.

³⁵ Glej na primer člen 105 v povezavi s členom 343 nemškega zakona o postopku v družinskih in nepravdnih zadevah (Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit, FamFG); v Španiji člen 22 quater, točka (g), Ley Orgánica 6/1985, de 1 de julio, del Poder Judicial (zakon z dne 6/1985 o sodstvu); v Italiji člen 50 zakona o mednarodnem zasebnem pravu (Legge 31 maggio 1995, n. 218).

³⁶ Naj spomnim, da je obseg pristojnosti v skladu s členom 10(2) Uredbe št. 650/2012, če kateri od teh elementov ni podan, omejen na odločanje o zapuščini, ki je na ozemlju države članice sodišča, ki odloča.

³⁷ V skladu s členom 6 Uredbe št. 650/2012 in če so podane okoliščine iz točke (a) ali točke (b) tega člena, ima sodišče, ki je začelo postopek, možnost in obveznost, da se izreče za nepristojno, ki sta enaki ne glede na to, ali njegova pristojnost izhaja iz člena 4 ali iz člena 10. V skladu s členom 8 mora sodišče, ki je po uradni dolžnosti začelo postopek v dedni zadevi v skladu s členom 4 ali členom 10, če se stranke dogovorijo, da bodo dedovanje sporazumno uredile zunaj sodišča v državi članici, katere pravo je izbral zapustnik, končati postopek.

³⁸ Člen 9(2) Uredbe št. 650/2012.

so podani razlogi za sklepanje, da morebitna odločitev v teh državah ne bo priznana ali izvršena.³⁹

- Glede na samo besedilo gre pri členu 10 Uredbe št. 650/2012 za zahtevo v razmerju do nacionalnega sodišča, kar ni podano pri drugih členih, kot denimo pri členu 11, s katerimi se sodiščem dopušča, ne pa tudi zavezuje, da odločijo o dedovanju. Poleg tega drugače kakor pri zadnjeimenovanem členu izvajanje pristojnosti po členu 10 ni odvisno od nepristojnosti ali nedejavnosti sodišč druge države.

69. Predložitveno sodišče kot argument za utemeljitev hipotetične zavrnitve uporabe člena 10 Uredbe št. 650/2012 po uradni dolžnosti navaja, da ta člen pomeni „odstopanje od načela enotnosti sodne in zakonodajne pristojnosti, na katerem temelji Uredba“.⁴⁰

70. S tem razlogovanjem se ne strinjam. Namen uskladitve *forum* in *ius* ni absoluten; sam zakonodajalec priznava, da je neujemanje mogoče.⁴¹ Poleg tega se rešitve, ki jih uvaja za ponovno vzpostavitev vzporednosti, nanašajo tudi na primer, v katerem sodišče, ki mora odločati, odloča na podlagi člena 10.

71. Upoštevati je treba tudi, da se z Uredbo št. 650/2012, če zadnje običajno prebivališče zapustnika ni v državi članici, po definiciji ne more niti predpisati niti zagotoviti pristojnosti sodišč države tega prebivališča, še manj pa soodvisnost *forum* in *ius*.

72. Od dveh mogočih rešitev (napotitev na pravila o pristojnosti, določena v nacionalnih redih, ali uvedba pravila, skupnega državam članicam), je zakonodajalec Unije privzel drugo. S tem uresničuje tudi cilj Uredbe št. 650/2012, da se učinkovito zagotovijo pravice dedičev, volilobjemnikov in drugih oseb, ki so blizu zapustniku, ter se jim olajša dostop do pravnega varstva.⁴²

C. Uporaba člena 10 Uredbe št. 650/2012 po uradni dolžnosti ali na predlog stranke

73. Naj se zdaj vrnem k vprašanju predložitvenega sodišča: ali se mora sodišče izreči za pristojno na podlagi pravila za določitev mednarodne sodne pristojnosti, na katero se stranke niso sklicevale in ki se lahko uporabi glede na dejstva spora, ki niso bila prerekana, a se stranke nanje za utemeljitev te pristojnosti niso sklicevale?

74. Na prvi pogled Uredba št. 650/2012 izrecno ne določa postopkovne obravnave za člen 10. Na podlagi tega bi bilo mogoče sklepati, da zakonodajalec tega vidika ni hotel poenotiti in da je njegova ureditev prepuščena procesnemu pravu vsake države članice.

75. Vendar menim, da tako razlogovanje ni pravilno. Po mojem mnenju obstajajo elementi, s katerimi je mogoče ovreči formalen argument in utemeljiti drugačno stališče, kadar se ravnanje, ki ga na lastno pobudo izvede sodišče, zgodi v okoliščinah, kot so te v obravnavani zadevi.

³⁹ Člen 12(1) Uredbe št. 650/2012. V praksi je verjetno, da bo v tretji državi odločba, sprejeta na podlagi pristojnosti, določene v skladu s členom 10, povzročila več zadržkov kot odločba, ki temelji na členu 4. Vendar možnost iz člena 12 ni omejena na prvi primer.

⁴⁰ Točka 11 predložitvenega sklepa.

⁴¹ Izrecno že v uvodni izjavi 43 Uredbe št. 650/2012, implicitno pa v uvodni izjavi 57 te uredbe.

⁴² Glej točko 63 teh sklepnih predlogov.

76. V nadaljevanju bom pojasnil razloge za utemeljitev mojega mnenja. Le podredno, če ga Sodišče ne bi sprejelo, bom upošteval prvooomenjeno tezo (v prid temu, da se rešitev problema prepusti zakonodaji vsake države članice).

1. Argumenti za uporabo po uradni dolžnosti (v okoliščinah obravnavane zadeve)

77. Zagovarjam stališče, da se mora v okoliščinah tega primera nacionalno sodišče, pred katerim se na podlagi člena 4 Uredbe št. 650/2012 začne postopek, po uradni dolžnosti izreči za pristojno v skladu s členom 10 Uredbe, čeprav se tožeči stranki na to pristojnost nista sklicevali.

78. Moje stališče temelji na povezanih preudarkih: (a) po eni strani, na preizkusu lastne nepristojnosti, določenem v členu 15 Uredbe št. 650/2012, in (b) po drugi strani, na sodni praksi Sodišča v zvezi z elementi, ki jih mora sodišče upoštevati pri ugotavljanju svoje mednarodne pristojnosti, kadar jo katera od strank prereka.

79. Člen 15 Uredbe št. 650/2012, kot sem že navedel, določa dolžnost sodišča, da *ex officio* preizkusi, ali *nima pristojnosti*.

80. Sodišče mora pri preverjanju, ali ni pristojno „po tej uredbi“, preveriti *vs*a merila iz poglavja II. Za nepristojno se po uradni dolžnosti lahko izreče le, če – oziroma v obsegu, v katerem – nima pristojnosti po nobenem pravilu iz Uredbe št. 650/2012. Ta preveritev torej ni omejena na določena pravila iz tega predpisa ali zgolj na ta, na katera se sklicuje zainteresirana stranka.

81. Na podlagi te premise sklepam, da če sodišče presodi, da obstaja določba, v skladu s katero je pristojno, ne more izpeljati posledice iz člena 15 Uredbe št. 650/2012, ki določa preizkus, ki ga mora izvesti. Čeprav pravilo, na katerem temelji njegova pristojnost, ni to, na katero se sklicuje tožeča stranka, bi bilo pretirano formalistično spregledati drugo pravilo, na podlagi katerega – čeprav se ni uveljavljalo – ima zadostno pristojnost za nadaljnjo obravnavo spora.⁴³

82. Uredba št. 650/2012 ne določa pogojev za preizkus pristojnosti, ne po uradni dolžnosti ne na zahtevo strank. V njej zlasti ni govora o podatkih, ki naj jih sodišče upošteva, ali o tem, kako naj jih ugotovi.

83. Je pa nekatere smernice o tem mogoče razbrati iz sodb, ki jih je Sodišče sprejelo v zvezi s preizkusom pristojnosti v okviru Uredbe (ES) št. 44/2001.⁴⁴

84. V skladu s tema sodbama se sodišče, ki izvede ta preizkus, ne omeji le na trditve tožeče stranke, temveč upošteva vse elemente, ki jih pozna, pri čemer pa mu ni treba preverjati (niti tega, ali obstajajo še drugi, niti njihove resničnosti).⁴⁵

⁴³ Generalni pravobranilec P. Cruz Villalón je v točki 103 stališča, predstavljenega v zadevi Mercredi (C-497/10 PPU, EU:C:2010:738), v zvezi z Uredbo Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000 (UL, posebna izdaja v slovenščini: poglavje 19, zvezek 6, str. 243) sklepal tudi, da iz splošne sistematike Uredbe št. 2201/2003 izhaja, da morajo nacionalna sodišča po uradni dolžnosti utemeljiti svojo pristojnost na podlagi te uredbe. Zagovarjal je, da se dolžnost sodišča ne konča s preveritvijo iz člena 17 Uredbe št. 2201/2003, ki ustreza členu 15 Uredbe št. 650/2012. Za svoj odgovor ni podal druge utemeljitve, saj je predlagana utemeljitev povsem jasno („nedvomno“) izhajala iz same logike sistema; zlasti ni bila omejena s tem, da je bilo treba v omenjeni zadevi upoštevati korist otroka.

⁴⁴ Uredba Sveta z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL, posebna izdaja v slovenščini: poglavje 19, zvezek 4, str. 42).

⁴⁵ Glej sodbi z dne 28. januarja 2015, Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, točka 64), in z dne 16. junija 2016, Universal Music International Holding (C-12/15, EU:C:2016:449, točka 45). Upošteven je bil člen 5(3) Uredbe št. 44/2001.

85. Sodišče je svoje stališče utemeljilo s ciljem učinkovitega izvajanja sodne oblasti, ki je zajet z Uredbo št. 44/2001, in potrebnim spoštovanjem avtonomije sodišč pri izvajanju njihovih funkcij.⁴⁶

86. Ne vidim razloga, zakaj bi morala biti ta sodna praksa omejena na konkretno določbo, ki jo je Sodišče razlagalo, ali na primer, v katerem do preizkusa pristojnosti pride na predlog stranke, in ne po uradni dolžnosti.⁴⁷

87. Zato se mi zdi upravičeno, da se člen 10 Uredbe št. 650/2012 ob upoštevanju člena 15 te uredbe razlaga tako, da v skladu z njima sodišče ni zavezano dejavno iskati dejansko podlago za odločitev o svoji pristojnosti v danem sporu, da pa mora iz dejstev spora, ki med strankama niso sporna, razbrati podlago za svojo pristojnost, ki se morda razlikuje od te, ki jo zatrjuje tožeča stranka. Menim, da bi se v tem primeru moralo po uradni dolžnosti izreči za pristojno.

2. Neobstoj izrecne rešitve v Uredbi št. 650/2012 – procesna avtonomija in meje

88. Če to razlogovanje Sodišča ne bo prepričalo, bom podredno preučil odgovor, v skladu s katerim je – kot sem že navedel –⁴⁸ zato ker v členu 10 Uredbe št. 650/2012 niso izrecno določena nobena postopkovna pravila, rešitev postavljenega vprašanja prepuščena procesnemu pravu vsake države članice.

89. Ob tem pristopu, ki bi ga bilo mogoče opredeliti kot *klasičnega*,⁴⁹ bi zadostovalo uporabiti ustaljeno sodno prakso Sodišča, v skladu s katero:

- pravila prava Unije učinkujejo v sistemih držav članic.
- Če na danem področju ni ureditve Unije, so „natančna postopkovna pravila za zaščito pravic, ki jih imajo osebe na podlagi prava Unije, določena v notranjem pravnem redu vsake države članice v skladu z načelom postopkovne avtonomije držav članic, vendar le če ta pravila niso manj ugodna kot tista, ki urejajo podobne notranje položaje (načelo enakovrednosti), in če dejansko ne onemogočajo ali čezmerno otežujejo uveljavljanja pravic, ki jih priznava pravni red Unije (načelo učinkovitosti)“.⁵⁰
- Sodišča uporabijo postopkovna pravila, ki jih določa njihov notranji pravni red, „le toliko, da ne ogrozijo obstoja, namena in polne učinkovitosti“ ustreznega predpisa prava Unije“.⁵¹

⁴⁶ *Loc. ult. cit.*

⁴⁷ Glej opombo 7 teh sklepnih predlogov o dolžnosti sodišča, da strankam omogoči, da se opredelijo o elementih, na podlagi katerih bo utemeljilo svojo odločitev, če je to potrebno zaradi spoštovanja načela kontradiktornosti.

⁴⁸ Točka 74 teh sklepnih predlogov.

⁴⁹ Za katerega obstaja mnogo ponazoritev. Na področju instrumentov pravosodnega sodelovanja v civilnih zadevah glej na primer sodbo z dne 8. novembra 2005, *Leffler* (C-443/03, EU:C:2005:665, točke od 49 do 51); z dne 15. oktobra 2015, *Nike European Operations Netherlands* (C-310/14, EU:C:2015:690, točka 28); z dne 9. novembra 2016, *ENEFI* (C-212/15, EU:C:2016:841, točka 30), in z dne 8. junija 2017, *Vinyls Italia* (C-54/16, EU:C:2017:433, točke od 25 do 27), ter sklep z dne 28. aprila 2016, *Alta Realitat* (C-384/14, EU:C:2016:316, točke od 80 do 85).

⁵⁰ Med mnogimi drugimi glej sodbo z dne 20. maja 2021, *X (Cisterne za prevoz UNP)* (C-120/19, EU:C:2021:398, točka 69).

⁵¹ Glej sklep z dne 28. aprila 2016, *Alta Realitat* (C-384/14, EU:C:2016:316, točka 85). Navedena formulacija se včasih povezuje z načelom učinkovitosti. Menim pa, da gre prej za varstvo „polnega učinka“ predpisa, ki se uporabi: glej v tem smislu Szpunar, M., „L'effet utile dans la jurisprudence de la Cour de justice en matière de droit international privé“, *Travaux du Comité Français de Droit International Privé*, 2018–2020, str. 153 in naslednje.

90. Kot sem že navedel, Uredba št. 650/2012 za člen 10 ne določa posebne procesne obravnave. Določa pa jo za druge člene, v katerih se izrecno zahteva bodisi predlog stranke bodisi ukrepanje organa, ki odloča, po uradni dolžnosti.⁵²

91. Zdi se, da je razlago, da molk člena 10 Uredbe št. 650/2012 glede tega elementa pomeni implicitno napotilo na določila nacionalnih pravnih redov (ker ustreza načelni rešitvi), mogoče zagovarjati enako dobro kot stališče, da gre pri tem za namerno izpustitev, in ne zgolj spregled. Če je v drugih delih te uredbe napotitev na nacionalno procesno pravo izrecna (člena 66 ali 71), bi se njen neobstoj v členu 10 lahko razlagal tako, da ureditev tega področja ni prepuščena nacionalnim pravnim redom.⁵³

92. Če bi se predpostavilo, da mora odgovor na vprašanje predložitvenega organa o razdelitvi vlog med sodiščem in strankami na podlagi člena 10 Uredbe št. 650/2012 izhajati iz francoskega prava, bi bile posledice za to zadevo te:

- preizkus sodne pristojnosti iz člena 10 Uredbe št. 650/2012 bi se moral opraviti po uradni dolžnosti,⁵⁴ če bi bilo v tem pravu tako določeno za primerljive tožbe na njegovi podlagi.⁵⁵
- Ta člen pa bi se uporabil le na predlog zadevne stranke, če je v nacionalnem pravu ta rešitev določena za primerljive tožbe, razen če ne bi bilo zaradi tega dejansko onemogočeno ali čezmerno oteženo uveljavljanje pravic, priznanih s pravnim redom Unije, ali če bi bil preprečen polni učinek določbe, ki je predmet preučitve.

93. Predložitveno sodišče ni navedlo zadostnih podatkov o procesnem pravu svoje države.⁵⁶ V teh okoliščinah bi bil vsak moj preudarek o tem, ali je to, da se člen 10 Uredbe št. 650/2012 uporabi izključno na predlog stranke, v skladu z načeloma enakovrednosti in učinkovitosti ter spoštovanjem polnega učinka te določbe, zgolj spekulacija.

⁵² Primer prvonavedene možnosti sta člen 6(a) ali člen 12(1) Uredbe št. 650/2012, drugonavedene pa člen 15 te uredbe.

⁵³ Glej poleg tega točko 77 in naslednje teh sklepnih predlogov.

⁵⁴ Kot sem navedel zgoraj, pomen izraza „po uradni dolžnosti“ ni enoznačen. Obseg morebitne obveznosti uporabe določbe prava Unije na lastno pobudo (na primer, ali mora sodišče raziskati dejstva, ki vplivajo na njegovo pristojnost, ali pa lahko oziroma bi morale zahtevati, da jih dokaže zadevna stranka) bo določen v skladu s francoskim pravnim redom.

⁵⁵ Določitev nacionalne določbe, katere procesna obravnava bo primerjana s to, ki naj velja za člen 10 Uredbe št. 650/2012, bo treba opraviti ob upoštevanju pojasnil, podanih v zvezi s to določbo in „subsidiarnostjo“ pristojnosti, ki je s tem členom določena.

⁵⁶ Če se ne motim, obstajajo odločbe Cour de cassation (kasacijsko sodišče), v kateri je to odločilo o uporabi pravil mednarodnega zasebnega prava Unije, ne glede na to, ali se je katera od strank sklicevala nanje. Cour de cassation, chambre civile 1 (kasacijsko sodišče, prvi civilni senat) je tako v sodbi z dne 22. februarja 2005, 02-20.409, o kateri se je obširno razpravljalo v teoriji, razveljavilo odločbo o pritožbi, v kateri ni bil po uradni dolžnosti uporabljen člen 2(1)(b) Uredbe Sveta (ES) št. 1347/2000 z dne 29. maja 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 1, str. 209). Procesnopravna podlaga, s katero je kasacija utemeljena, ni razvidna. Pred kratkim je isto sodišče odločilo, da se kolizijsko pravilo prava Unije – člen 6 Uredbe (ES) št. 864/2007 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. julija 2007 o pravu, ki se uporablja za nepogodbene obveznosti (UL 2007, L 199, str. 40) – uporabi po uradni dolžnosti. Pri tem se je oprlo na člen 12 zakona o pravnem postopku, v skladu s katerim „le juge tranche le litige conformément aux règles de droit qui lui sont applicables“ („sodišče reši spor v skladu s pravnimi pravili, ki se zanj uporabljajo“) ter na načeli primarnosti in učinkovitosti prava Unije: glej sodbo Cour de cassation, Chambre civile 1 (kasacijsko sodišče, prvi civilni senat) z dne 26. maja 2021, 19-15.102. Vendar ne razpolagam s podatki, na podlagi katerih bi lahko potrdil, da gre pri tem za ustaljeno sodno prakso.

V. Predlog

94. Glede na navedeno predlagam, naj se Cour de cassation (kasacijsko sodišče, Francija) odgovori tako:

Člen 10(1)(a) Uredbe (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju je treba razlagati tako, da se mora sodišče države članice, v kateri je bil začet spor v zvezi z dedovanjem, če zadnje običajno prebivališče umrlega ni bilo v državi članici Evropske unije, po uradni dolžnosti izreči za pristojno za odločanje o celotnem dedovanju, če je glede na dejstva, ki jih zatrjujejo stranke in ki med njimi niso sporna, zapustnik ob smrti imel državljanstvo te države in imel v njej premoženje.